

ДО:
Министъра на околната среда и водите
г-н Емил Димитров

Директора на РИОСВ-Пазарджик
г-н Костадин Гешев

Директора на ИАРА
доц. д-р Галин Николов

ВРИД Директор на БДИБР
г-н Марин Маринов

ВЪЗРАЖЕНИЕ

СРЕЩУ: Инвестиционно предложение (ИП) „*Рибностопански мероприятия в река "Катранджи дере"*“ в землището на с.Батак, община Батак, обл.Пазарджик с възложител Сдружение "Аяна"

Подател: Пенчо Георгиев Пандъков, хидробиолог и доктуратнт към Лесотехнически университет-София, сътрудник на Националния природонаучен музей към БАН

Адрес за кореспонденция: Ел. поща:

Уважаеми г-н Димитров,
Уважаеми г-н Гешев,
Уважаеми доц. д-р Николов,
Уважаеми г-н Маринов,

Процесното ИП е оценено като допустимо спрямо целите за опазване на околната среда и мерките определни в Плана за управление на речните басейни на Източнбеломорски район (ПУРБ на ИБР). Това става ясно от становище на Директора на Басейнова дирекция „Източнбеломорски район“ с изх. № ПУ-01-135(1) от 11.03.2020г., публикувано на сайта на дирекцията и налично от следния линк: [https://earbd.bg/files/File/Stanovishta_dopustimost/2020/March/%d0%9f%d0%a3-01-135\(1\).pdf](https://earbd.bg/files/File/Stanovishta_dopustimost/2020/March/%d0%9f%d0%a3-01-135(1).pdf)

Считам, че БДИБР не е оценила правилно допустимостта на инвестиционното предложение спрямо целите за опазване на околната среда и мерките за съответното водно тяло определни в ПУРБ на ИБР.

Настоявам РИОСВ-Пазарджик да издаде отрицателно становище за допустимостта на процесното ИП, предвид сигурното увреждане на местообитания и видове обект на опазване в ЗЗ „Родопи - Западни“ (BG0001030), което ще настъпи при реализирането му.

Изказваме своя призив към ИАРА да не съгласуват подобно ИП, поради безсмислието на свободно-течаща река да се изградят 45 миграционни бариери, тъй като дори да се изградят и проектират най-ефективните и скъпи рибни проходи, кумулативният ефект ще е толкова голям, че ще понижи общата ефективност на

съоръженията, осигуряващи миграцията на рибите и другите водни организми до крайно ниска.

Част от предвидените дейности в разглежданото ИП са в противоречие с фундаменталните цели за опазване на околната среда заложи в Рамковата директива за водите и Директивата за хабитатите, както и на разпоредбите на Закона за водите, Закона за биологичното разнообразие, Закона за рибарството и аквакултурите и мерките, заложи в ПУРБ на ИБР.

Преди посочване на конкретните противоречия с нормативната уредба, ще обърна внимание на несъвместимостта на предмета и целите на конкретното ИП със съвременните разбираня за управление и опазване на речните екосистеми:

1. ИП цели „устройство на река „Катранджи дере“ за развитие на любителски риболов“. С огромно уважение разяснявам, че за нуждите на какъвто и да било риболов може да се устройва рибарник, арендован или частен водоем, сграда, имот и всякакви хидротехнически и инфраструктурни съоръжения, но не и свободно-течаща река, изключителна държавна собственост. Естествените природни условия са най-ценният ресурс за любителския риболов. Дивите реки, заедно с тяхната автохтонна и самоподдържаща се ихтиофауна са най-значимият и устойчив ресурс за развитие на любителски риболов, образователни, научни, спортни и прочие дейности свързани с устойчивото използване на природните ресурси.

2. Любителският риболов няма за цел производство на максимално количество риба от единица площ и не може да бъде предпоставка за влошаване на хидроморфологичното състояние на реките. Предвидените хидростопански съоръжения са отживелица от миналото, научно-необосновани и в противоречие с концепцията за „екосистемното здраве“ на реките. Подобни съоръжения имат място само в стопанското рибовъдство, но не и съвременното управление на природните екосистеми.

3. Във времена, в които развитите държави разрушават язовирни стени, премахват бентове и прагове или намаляват височината им, строят близки до природата рибни проходи, превръщат бентове в каменно-насипни рампи подобни на бързеи, възстановяват канализирани водни течения, превръщайки ги в меандриращи реки с крайречни заливни територии и влажни зони, освобождават миграцията на речните седименти, позволявайки естественото им отлагане по протежение на речното легло, създавайки хетерогенно микрохабитатно разпределение за възстановяване на популациите на естествените хидробионти в реките, сдружение „Аяна“ възнамерява да фрагментира 15км от една от последните съхранени свободно-течащи реки, изграждайки 45 напречни прегради, унищожавайки естествените бързеи, нарушавайки преноса и разпределението на седиментите, увреждайки местообитанието на автохтонната ихтиофауна и водните безгръбначни. Моля, сдружение „Аяна“ и институциите, които съгласуват подобни ИП, излезте от средата на миналия век, излезте от дълбокия СОЦ и порочните му практики и се информирайте за съвременните разбираня за управление на речните екосистеми и техните ресурси. Информирайте се за методите за опазването на консервационно значимите видове и осигуряването на устойчиво използване на природните ресурси и разнообразието от екосистемни услуги. Част от дейностите, заложи в процесното ИП са меко казано нецелесъобразни.

4. Силно препоръчваме на сдружение „Аяна“, БДИБР, ИАРА и РИОСВ-Пазарджик да вземат под внимание факта, че в науката отдавна не съществува животински вид, наречен балканска пъстърва. Освен недопустимите глупости (простете за израза, но това е реалността) с фрагментацията на свободно-течаща река за нуждите на любителския риболов, целият проект е обоснован около непрофесионално идентифициран целеви вид. Моля запознайте се с изключително богатото разнообразие от видове от род *Salmo* на Балканския полуостров. Добър източник на информация на достъпен език е определителят на сладководните видове риби в Европа на Kottelat and Freyhof (2007), където авторите посочват, че въпреки описаните 17 вида пъстърви на Балканския полуостров, броят им е подценен и по-детайлни таксономични изследвания, вероятно ще допринесът за описването на нови видове. Моля запознайте се с трудовете на Simić and Šorić (2006), Brutto et al. (2010), Kohout et al. (2013), Zogaris et al. (2014), Barbieri et al. (2015), Marić et al. (2017), където са приведени солидни доказателства, че във водосборите на реките Струма, Места и Марица автохтонният вид пъстърва е *Salmo macedonicus*. В съседна Гърция, която споделя водосборите на тези три реки с нас, за опазване на популациите и местообитанията на ендемичния вид *Salmo macedonicus* се обявяват специални защитени зони от тяхната екологична мрежа Натура 2000. В главата за македонската пъстърва в книгата „Сладководните риби и миноги на Гърция“ (Barbieri et al. 2015) е записано, че в Гърция, вида се среща в малки реки от водосбора на Струма и има по-широко разпространение във водосбора на Места, тъй като същият е с повече пъстървови реки. Авторите посочват и че във водосбора на Еврос/Марица, македонската пъстърва се среща само в България, защото в Гърция реката е в долното си течение, където няма подходящи местообитания за вида. Нещо повече, в доклада „List of species for which field work will be carried out and supporting technical report“ на Zogaris et al. (2014), финансиран от Европейската комисия в рамките на проект „Monitoring and evaluation of conservation status of EU’s interest ichthyofauna species in Greece“, македонската пъстърва е посочена като вид, за който страната трябва да проведе мониторинг според чл. 11 и да докладва за състоянието на вида към Европейската комисия според изискванията на чл. 17 от Директива 92/43/ЕИО. Поради тромавата актуализация на приложенията на Директивата, все още *Salmo macedonicus* фигурира като *S. macrostigma* в Приложение II (животински и растителни видове от интерес за общността, чието съхраняване изисква обявяване на Специални защитени зони). В доклада на Zogaris et al. (2014) ясно се посочва, че що се отнася за Гърция, наименованието *Salmo macrostigma* съответства на 5 отделни ендемични вида пъстърви от средиземноморските водосбори: *S. farioides* (код 5350), *S. lourosensis* (код 5352), *S. macedonicus* (код 5353), *S. pelagonicus* (код 5354), *S. peristericus* (код 5355). Може би, ако в България имаше реален и адекватен мониторинг на Натура 2000 видовете за период 2012-2018, а не манипулация на данни и оценка без реални проучвания, тогава *Salmo macedonicus* нямаше да бъде оценяван и опазван само в Гърция, а и в България, където е основната част от ареала му. За написаното може да се уверите от следният сайт на Европейската комисия, създаден специално за обществените обсъждания на докладите по член 17, където само Гърция е докладвала състоянието на македонската пъстърва, за огромен срам на България: <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/reports2012/species/summary/?period=5&group=Fish&subject=Salmo+macedonicus&region=>

От линка можете да се убедите, че македонската пъстърва в Гърция и на територията на целия Европейски съюз е в лошо, незадоволително природозащитно състояние и Гърция ще трябва да прилага специални мерки за възстановяването на вида, докато ние упорито се опитваме да го ликвидираме с подобни проекти и съгласувателни становища от страна

на компетентните институции. От изложените доказателства следва, че ИП на сдружение „Аяна“ цели интродукция на чуждоземен вид риба в местообитанията на ендемичен вид и влошаване на хидроморфологичното състояние на реката, което ще доведе до фрагментация и загуба на местообитания. Ако се реализира това ИП, неминуемо ще се влоши екологичното състояние и обещавам да Ви го докажа и да търся отговорност за причинените екологичните щети и за увреждането на местообитания на видове, обект на опазване от националната екологична мрежа Натура 2000.

5. В ИП, като целеви вид се посочва балканската пъстърва *Salmo trutta fario*. Още преди повече от 20 години, Международният кодекс за зоологическата номенклатура (на англ. International Code of Zoological Nomenclature) определи използването на имена като *Salmo trutta forma fario, lacustris* и т.н. като погрешно. Имената на вариетети и форми не могат да бъдат част от научното име на видовете и не трябва да бъдат итализирани и записвани по този начин. Kottelat and Freyhof (2007) подчертават, че подобни „псевдо-научни“ названия са заблуждаващи и не трябва да се използват. Много по-правилно и широко-възприето сред специалистите таксономи е използването на назвнията за речна, езерна и морска форма/популация на видовете от род *Salmo*, за които подобни морфологични и екологични особености са описани (*S. trutta*, *S. labrax* и *S. ciscaucasicus*). Все пак тази неточност е нищожна, в сравнение с факта, че ИП предвижда интродукция на чуждоземен вид/хибрид пъстърва в местообитания на ендемичния вид *S. macedonicus*, който скоро ще бъде от приоритетна значимост за опазване в България.

6. Нещо много важно, когато става дума за възстановяване на естествени популации на ендемични видове, нуждата от „увеличаване на рибните запаси“, каквито цели си поставя ИП, се обуславя само и единствено при доказаното им увреждане и намаляване, чрез ихтиологично проучване, оценка на плътността, размерната и възрастовата структура на популацията и оценка на натиска върху тях. Използват се риби с местен произход, а не рибарникови хибриди с невярна декларация за произход (масова практика у нас, която не може да продължава вечно!). Подобна дейност не се прави, за да се отпуснат едни пари от оперативната програмата за морско дело и рибарство. Целта на тази програма не е да финансира унищожаването на реки и ендемични видове, поради липса на познания.

7. Призовавам РИОСВ-Пазарджик, при изготвяне на съгласувателното си становище да подхождат с особено внимание към поточния рак (*Austropotamobius torrentium*) в река Катранджи дере. Реката попада в ЗЗ „Родопи - Западни“ (BG0001030), която е най-значимата защитена зона за поточния рак в България (Todorov et al. 2014). Обобщените данните от проучването на вида в рамките на проект „Картиране и определяне природозащитното състояние на природните местообитания и видове – фаза I“ и изготвените доклади върху разпространението и оценката на природозащитното състояние на поточния рак в зоните от мрежата Натура 2000, обхващащи периода 2007-2012, показват, че в тази ЗЗ са концентрирани най-многочислените находища на вида у нас. По време на теренните проучвания са установени 580 индивида, или 24,8% от всички уловени индивиди в 30-те ЗЗ от мрежата Натура 2000, където видът е регистриран. При реализацията на ИП, фрагментацията на реката, съпроводена с изчезването на микрохабитатите мегалитал и макролитал и свободните пространства между тях, на практика ще лишат вида от най-предпочитаните от него местообитания. Допълнително, негативното въздействие ще се усили от почистването на речното корито от паднали стъбла и дънери, както и от равномерното отлагане на микро- и мезолитал в басейните зад праговете. Ще се блокира и свободната миграция на вида, което поставя

под риск достигането на есенните размножителни конгрегации и естественото му разселване.

8. Сдружение „Аяна“ е заложило и дейности като изготвяне на информационни табла и карти, отремонтване на чешми край реката, почистване на реката от ТБО, обучения на деца и ученици. Принципно подобни обществено-полезни дейности са похвални и нужни, но съм силно притеснен, че искат да учат децата как трябва да строим прагове и бентове по свободно-течащи реки, да спираме миграцията на водните организми, как не познаваме консервационно-значимите видове и как от липса на познания унищожаваме местообитанията им и правим природата си скучна и еднообразна. Притеснявам се, че с такива образователни дейности, когато децата ни пораснат, ще правят същите глупости, както преди 50-60 години с реките ни, и ще копират и мултиплицират непрофесионализма и невежеството.

След направената обосновка за несъвместимостта на ИП със съвременните разбириания за управление и опазване на речните екосистеми, призовавам:

- 1) Директорът на БДИБР да преразгледа становището си за допустимост на ИП (изх. № ПУ-01-135(1) от 11.03.2020г. спрямо разпоредбите на Закона за водите и мерките определени за водно тяло BG3MA600R136 в ПУРБ 2016-2021 на ИБР, защото:
  - Реализацията на ИП би нарушила чл. 156а., ал. 1, т. 1а, защото предвиденото тежко увреждане на хидроморфологичното състояние и неминуемото последващо влошаване на екологичното състояние на повърхностното водно тяло по БЕК „риби“ и БЕК „макрозообентос“ ще допринесат до общото влошаване на състоянието на водното тяло и непостигане на целите за опазване на околната среда. Липсата на естествени бързеи и запълването на празнините между мега- и макролитала с по-фини седименти ще лиши най-чувствителните таксони водни безгръбначни (Plecoptera, Heptagenidae, Blephariceridae, Trichoptera, Crenobia, Austropotamobius и др.) от местообитания и ще понижи тяхното обилие;
  - Издаденото становище на БДИБР е в нарушение на мярка РМ_9 действие 2 от Приложенията на Раздел 7 на ПУРБ 2016-2021 на ИБР, която предвижда *недопускане реализацията на инвестиционни намерения, водещи до негативна промяна в състоянието на водните тела в добро състояние;*
  - Реализацията на ИП би нарушила мярка НУ_1 и действие 3 към нея от ПУРБ 2016-2021 на ИБР, защото ще се влоши хидроморфологичното състояние на реката. Допускайки реализацията на ИП, БДИБР би трябвало след това да проучи хидроморфологините изменения в речното корито и да приложи мерки за възстановяване на естествените хидроморфологични условия, разрушавайки праговете, които разрешава. Надявам се експертите на БДИБР да разберат абсурдността на този управленски казус, който създават. Това, че в река Катранджи дере не се среща мидата *Unio crassus*, не Ви дава извинение за допускане на хидроморфологичното ѝ увреждане.
  - При реализацията на ИП има риск от нарушение на мярка НУ_1 и действие 1 към нея, както и чл. 140, ал. 3, т. 3 от Закона за водите.

2) Директорът на РИОСВ-Пазарджик да издаде отрицателно становище за допустимост на процесното ИП, защото:

- Реализацията на ИП би увредило местообитания предмет на опазване в ЗЗ „Родопи - Западни“ (BG0001030).
- Реализацията на ИП би увредила потенциални местообитания и популации на видовете поточен рак (*Austropotamobius torrentium*) и македонска пъстърва (*Salmo macedonicus*).
- Зарибяването с чуждоземния вид *Salmo trutta*, който освен всичко друго във всички рибарници в България е хибрид с гени от най-различни държави и зарибяванията се случват с абсолютно неверни декларации за произход е нарушение на чл. 67, ал. 2 от Закона за биологичното разнообразие.

3) Директорът на ИАРА да издаде отрицателно становище за допустимост на процесното ИП, защото:

- Съгласно чл. 30, ал. 1, точки 4 и 5 от Закона за риболова и аквакултурите ИАРА е трябва да съгласува или да издава предписания за отстраняване на съоръжения препятстващи миграцията на водните животни. ИП би довело до значителна фрагментация на коритото на река Катранджи дере и каквито и да било рибопроходни съоръжения не биха могли да смекчат огромният кумулативния ефект от изграждането на 45 миграционни бариери.

Моля, администрациите на БДИБР, РИОСВ-Пазарджик, ИАРА и МОСВ да ми изпратят входящ номер на настоящото възражение.

Моля отговорите на настоящото възражение да бъдат изпратени като сканирани копия на посочения по-горе електронен адрес.

Предварително благодаря за разбирането и за съобразяването с изложените основания!

Дата: 31.03.2020г.

С уважение:

Подпис:

/Пенчо Пандъков/

Цитирана литература:

- Barbieri R., Zogaris S., Kalogianni E., Stoumboudi M.Th., Chatzinikolaou Y., Giakoumi S., Kapakos Y., Kommatas D., Koutsikos N., Tachos V., Vardakas L., Economou A.N. 2015. Freshwater fishes and lampreys of Greece: An annotated checklist.
- Brutto S., Hristovski N. and Arculeo M. 2010. Genetic divergence between morphological forms of brown trout *Salmo trutta* L. in the Balkan region of Macedonia. *Journal of fish biology*, 76(5), 1220-1227.
- Kohout J., Šedivá A., Apostolou A., Stefanov T., Marić S., Gaffaroğlu M. and Šlechta V. 2013. Genetic diversity and phylogenetic origin of brown trout *Salmo trutta* populations in eastern Balkans. *Biologia*, 68(6), 1229-1237.
- Kottelat M. and Freyhof, J. 2007. Handbook of European freshwater fishes. Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, Germany.
- Marić S., Bajec S. S., Schöffmann J., Kostov V. and Snoj A. 2017. Phylogeography of stream-dwelling trout in the Republic of Macedonia and a molecular genetic basis for revision of the taxonomy proposed by S. Karaman. *Hydrobiologia*, 785(1), 249-260.
- Simić V. and Šorić V. 2006. New data on ichthyofauna of Serbia. *Archives of Biological Sciences*, 58(3), 29-30.
- Todorov M., Antonova V., Hubenov Z., Ihtimanska M., Kenderov L., Trichkova T., Varadinova E. and Deltshv C. 2014. Distribution and current status of stone crayfish populations *Austropotamobius torrentium* (Decapoda: Astacidae) in Natura 2000 protected areas in Bulgaria. *Acta Zoologica Bulgarica*, 66(2), 181-202.
- Zogaris S., Bobori D., Leonardos I., Koutrakis E., Tachos V., Anagnopoulos N., Loukatos A., Bourdaniotis N., Economou A. 2014. "List of species for which field work will be carried out and supporting technical report" in the framework of the project "Monitoring and evaluation of conservation status of EU's interest ichthyofanuna species in Greece", GMEECC, Athens, JOINT VENTURE ANAGNOPOULOS NIKOLAOS – EPEM S.A. – KONSTANTINIDIS ILIAS, Athens, 20 pages.